

PAPA-
SAKOK

Kai Violeta
sūtiko Finča,
o Finčas –
Violeta.

MAN
APIE

romanas



TOBULA



DIENA

Jennifer
Niven

Alma littera

VIOLETA

154 dienos iki išleistuvių

Penktadienio rytas. Kabinete pas ponią Marioną Kresni, mokyklos konsultantę mažomis geraširdiškomis akimis ir į veidą vos telpančia šypsena. Sertifikatas jai virš galvos skelbia, kad Bartleto gimnazijoje ji dirba jau penkiolika metų. Tai dvyliktas mūsų susitikimas.

Pabuvus ant tos atbrailos, širdis tebesidaužo, o rankos tebedreba. Sušalau iki kaulų smegenų ir dabar noriu prigulti. Laukiu, kol Kresni ištars: „Žinau, ką tu veikei per pirmą pamoką, Violeta Marki. Tavo tėvai jau važiuoja. Ir daktarai laukia, pasirengę išgabenti tave į artimiausią psichiatrijos ligoninę.“

Bet mudvi pradedam kaip ir visada.

– Violeta, kaip tu gyveni?

– Gerai, o jūs? – pasikišu delnus po užpakaliu.

– Aš gyvenu gerai. Bet pakalbėkim dabar apie tave. Norėčiau sužinoti, kaip tu jautiesi.

– Gerai jaučiuosi.

Jeigu ji apie tai neužsiminė, dar nereiškia, kad nežino. Ji beveik niekada nieko neklausia tiesiai.

– Kaip miegi naktimis?

Košmarai prasidėjo praėjus mėnesiui nuo avarijos. Ji apie juos teiraujasi per kiekvieną susitikimą, nes padariau klaidą ir papasakojau apie juos mamai, o ši užsiminė jai. Tai ir yra viena iš pagrindinių priežasčių, kodėl aš čia sėdžiu ir kodėl išvis nustojau mamai ką nors pasakoti.

– Miegu gerai.

Kad ir kas būtų, ponია Kresni visada, visada šypsosi. Man tai patinka.

– Nepasitaiko blogų sapnų?

– Ne.

Anksčiau juos užrašydavau, bet daugiau taip nedarau. Ir taip prisimenu kiekvieną smulkmeną. Pavyzdžiui, prieš keturias savaites sapnavau, kad tiesiogine žodžio prasme tirpstu. O tėtis man sako: „Priėjai galą, Violeta. Pasiekei savo ribą. Visi kada nors ją pasiekiam, o dabar atėjo ir tavo eilė.“ *Bet aš taip nenoriu.* Stebėjau, kaip pėdos pavirto balutėmis ir išnyko. Tada rankos. Man neskaudėjo, ir pame nu, kaip galvojau: „Neturėčiau jaudintis, nes man visai neskauda. Aš paprasčiausiai išnykstu.“ Bet vis tiek jaudinausi, kai galūnė po galūnės visa spėjau tapti nematoma ir tik tuomet prabudau.

Kresni pasimuisto krėsle, o veide tebešviečia šypsena. Gal ji ir miegodama šypsosi.

– Pasišnekėkim apie studijas.

Tuo pačiu metu pernai su malonumu būčiau pasikalbėjusi apie studijas. Mudvi su Eleonora kartais taip ir darydavom mamai su tėčiu nuėjus miegoti. Būdavo, sėdim lauke, jei pakankamai šilta, arba viduje, jeigu per šalta. Įsivaizduodavom vietas, kurias aplankysim, ir žmones, kuriuos sutiksim, toli nuo Bartleto Indianoje su 14 983 gyventojais, kuriame jautėmės kaip ateivės iš tolimos planetos.

– Tu padavei paraiškas į Kalifornijos universitetą, Stenfordą, Berklį, Floridos universitetą, Buenos Airių universitetą, Šiaurės Karibų

universitetą, Nacionalinį Singapūro universitetą. Sąrašas labai margas, bet kurgi dingio Niujorko universitetas?

Niujorko universiteto kūrybinio rašymo programa nuo pat vasaros prieš septintą klasę buvo mano svajonė. Taip atsitiko dėl to, kad tuomet apsilankiau Niujorke su savo mama, kuri dėsto universitete ir yra rašytoja. Savo baigiamąjį darbą ji apgynė Niujorko universitete; tris savaites visi keturi gyvenom mieste ir bendravom su jos buvusiais dėstytojais ir grupės draugais – rašytojais, dramaturgais, televizijos scenaristais, poetais. Ketinau dalyvauti išankstiniame priėmime spalį. Bet tada įvyko avarija ir aš apsigalvojau.

– Jau praleidau paskutinę dieną.

Paskutinė įprasto priėmimo diena buvo lygiai prieš savaitę. Užpildžiau visas anketas, netgi parašiau esė, bet neišsiunčiau.

– Pakalbėkim apie rašymą. Pakalbėkim apie tavo svetainę.

Ji turi galvoje *EleonorairVioleta.com*. Mudvi su Eleonora pradėjom ją atsikėlusios į Indianą. Norėjom sukurti interneto žurnalą apie du skirtingus (labai) požiūrius į madą, grožį, vaikus, knygas, gyvenimą. Pernai Eleonoros draugė Džema Sterling (internetinės serijos „Blevygos“ žvaigždė) paminėjo mus viename interviu, ir tada lankytojų skaičius patrigubėjo. Bet po Eleonoros mirties šios svetainės aš nė nepaliečiau, nes kokia prasmė? Tai buvo svetainė apie seseris. Be to, tą akimirką, kai įsirežėm į apsauginį bortelį, pražuvo ir mano žodžiai.

– Nenoriu kalbėti apie svetainę.

– Kiek žinau, tavo mama yra rašytoja. Ji galėtų gerai patarti.

– Džesamina Vest yra pasakiusi: „Rašymas yra toks sunkus darbas, kad rašytojai dar žemėje išgyvena pragarą, po kurio bus atleisti nuo bet kokios tolesnės baudmės.“

Išgirdusi šiuos žodžius ji nušvinta.

– Ar manai, kad esi baudžiama?

Ji kalba apie avariją. O gal apie buvimą šiame kabinete, šioje mokykloje, šiame miestelyje.

– Ne.

„Ar manau, kad esu *nusipelniusi* bausmės?“ Taip. Juk antraip ne-
vaikščiočiau su kirpčiukais?

– Ar manai, kad esi kalta dėl to, kas nutiko?

Dabar jau imu tampyti savo kirpčiukus. Jie visai nukarę.

– Ne.

Ji atsilošia. Lūpų kampučiai vos vos nusileidžia. Abidvi žinom, kad meluoju. Įdomu, ką sakytų, jei papasakočiau jai, kad prieš valandą bu-
vau įkalbėta pasitraukti nuo varpinės atbrailos. Dabar jau esu tikra,
kad ji nežino.

– Ar jau esi vairavusi?

– Ne.

– Ar leidaisi tėvų vežama automobiliu?

– Ne.

– Bet jie nori, kad vėl važinėtum.

Tai ne klausimas. Jos žodžiai nuskambėjo taip, tarsi jau būtų kalbė-
jusis su tėvais ar bent vienu iš jų, o tikriausiai taip ir buvo.

– Aš dar nepasiruošusi, – trys stebuklingi žodžiai. Pasirodo, juos
ištaręs gali beveik nuo bet ko išsisukti.

Ji palinksta į priekį.

– Ar jau galvoji grįžti į palaikymo komandą?

– Ne.

– Į mokinių tarybą?

– Ne.

– Ar tebegroji orkestre?

– Esu paskutinė fleita.

Bent šitai nuo avarijos nepasikeitė. Visada buvau paskutinė fleita,
nes groju tik vidutiniškai.

Ji vėl atsilošia. Akimirką jau atrodo, kad pasidavė. Bet tada sako:

– Violeta, man neramu dėl tavo progreso. Jei atvirai, turėtum būti
pažengusi toliau. Negali amžinai vengti automobilių, ypač dabar, atė-

jus žiemai. Negali stovėti vietoje. Turi atminti, kad esi auka, kuri išgyveno, ir tai reiškia...

Aš taip niekad ir nesužinosiu, ką tai reiškia, nes, vos tik išgirdusi „auka, kuri išgyveno“, atsistuju ir išeinu.

Pakeliui į ketvirtą pamoką. Mokyklos koridorius.

Bent penkiolika žmonių, – vienus pažįstu, kitų ne, kai kurie jau mėnesius su manimi nesikalba, – sustabdo mane ir sako, kokia aš naršulė, kad išgelbėjau Teodorą Finčą nuo savižudybės. Viena mergina iš mokyklos sienlaikraščio nori paimiti iš manęs interviu.

Negalėjau „išgelbėti“ netinkamesnio žmogaus negu Teodoras Finčas, nes jis yra Bartleto legenda. Ne itin gerai jį pažįstu, bet žinau, kas jis *per vienas*. Visi žino, kas jis *per vienas*. Vieni jo nekenčia už tai, kad jis keistas, visur puola muštis, amžinai yra išmetamas iš mokyklos ir šiaip daro ką panorėjęs. Kiti jį dievina už tai, kad jis keistas, visur puola muštis, amžinai yra išmetamas iš mokyklos ir šiaip daro ką panorėjęs. Groja gitara penkiose ar šešiose skirtingose grupėse, o pernai išleido įrašą. Bet jis toks... pasiutęs. Pavyzdžiui, pernai vieną dieną atėjo į mokyklą nuo galvos iki kojų nusidažęs raudonai, nors tada buvo visai ne „Mokyklinės dvasios savaitė“*. Vieniems jis aiškino, kad šitaip protestuojantis prieš rasizmą, kitiems – kad prieš mėsos vartojimą. Vienuoliktoje klasėje vieną mėnesį kasdien vaikščiojo su apsiaustu, perskėlė mokyklinę lentą pusiau su suolu, pavogė iš laboratorijos visas skrodimui skirtas varles ir iškilmingai palaidojo beisbolo aikštėje. Nuostabioji Ana Faris yra sakiusi, kad, norint išlikti gimnazijoje, svarbiausia – niekad „neišsišokti“. O Finčas elgiasi kaip tik priešingai.

* Vieną savaitę mokyklose kiekvienai dienai sugalvojama vis kita tema, apsirengiama tam tikros spalvos drabužiais, dalyvaujama įvairiose rungtyse ir pan. (*Čia ir toliau – vert. past.*)

Penkias minutes pavėluoju į rusų literatūros pamoką, o tenai ponია Mahoni ir jos perukas užduoda mums parašyti dešimt puslapių apie „Brolius Karamazovus“. Iš visų pusių dejonės, bet tik ne iš manęs, nes, kad ir ką sau galvoja ponია Kresni, man galioja Išskirtinės Aplinkybės.

Net nesiklausau iki galo, ko ponია Mahoni iš mūsų pageidauja. Kol ji kalba, tampau iširusią sijono siulę. Man skauda galvą. Tikriausiai nuo akinių. Eleonoros regėjimas buvo prastesnis nei mano. Nusiimu akinius ir pasidedu ant suolo. Su jais ji atrode stilingai. Aš su jais atrodau bjauriai. Ypač prie kirpčiukų. Bet galbūt, jei pakankamai ilgai juos nešiosiu, tapsiu į ją panaši. Matysiu tai, ką matė ji. Galėsiu vienu metu būti ir ja, ir savimi, ir niekam daugiau neteks jos ilgėtis, o ypač man pačiai.

Svarbiausia, kad būna ir gerų, ir blogų dienų. Man beveik gėda, kad jos ne visos blogos. Ima kas nors ir užklumpa iš pasalų, – laida per televizorių, koks smagus tėčio kalambūras, replika per pamoką, – ir aš juokiuosi, lyg nieko niekad nebūtų nutikę. Vėl jaučiuosi normali, kad ir ką tai galėtų reikšti. Būna, kad per rytinę ruošą imu ir uždaičiuoju. Arba pasigarsinu muziką ir imu šokti. Dažniausiai į mokyklą einu pėsčia. Kartais sėdu ant dviračio, o tada smegenys mane ima ir apgauna, įteigdamos, kad aš eilinė mergaitė, sumaniusi pasivažinėti.

Emilė Vord baksteli man į nugarą ir perduoda žinutę. Kadangi ponია Mahoni prieš pamoką surenka iš mūsų telefonus, žinutė senoviška – užrašyta ant popieriaus lapelio: „Ar tiesa, kad išgelbėjai Finčą nuo savižudybės? × Rajanas.“ Šioje patalpoje yra tik vienas Rajanas, – kai kurių nuomone, visoje mokykloje, o gal net ir visame pasaulyje jis vienintelis, – Rajanas Krosas.

Jis sėdi už dviejų eilių; pakeliu galvą ir sutinku jo žvilgsnį. Jis pernelyg gražus. Platūs pečiai, šiltos, auksiškai rudos spalvos plaukai, žalios akys ir pakankamai strazdanų, kad išdrįstum prie jo prieiti. Iki gruodžio jis buvo mano vaikas, bet mes nusprendėm padaryti pertrauką.

Palaikau raštelį ant stalo penkias minutes ir tik tada atrašau: „Buvau ten visai atsitiktinai. × V.“ Mažiau nei po minutės jis atsiunčia lapelį atgal, bet šįkart jo neišlankstau. Pagalvoju, kiek daug merginų apsidžiaugtų gavusios iš Rajano Kroso tokį raštelį. Praeito pavasario Violeta Marki irgi buvo viena iš jų.

Po skambučio iškart nesijudinu. Rajanas minutę pasitrina, žiūri, ką darysiu, bet aš sėdžiu vietoje, ir pasiėmęs savo telefoną jis išeina.

Ponia Mahoni sako:

– Violeta?

Dešimt puslapių būdavo vieni niekai. Mokytoja užduoda dešimt, o aš parašau dvidešimt. Jei įsigeidžia dvidešimties, duodu trisdešimt. Rašymas buvo tai, ką sugebėdavau geriausiai, geriau nei būti dukra, mergina ar seserimi. Rašymas buvo mano esybė. Bet dabar jis tapo vienu iš dalykų, kurių daryti nebesugebu.

Man net nereikia nieko sakyti, netgi „aš dar nepasiruošusi“. Tai nerašyta gyvenimo taisyklė iš skyriaus „Kaip reaguoti, kai mokinys netenka mylimo žmogaus ir, praėjus devyniems mėnesiams, vis dar negali su tuo susitaikyti“.

Ponia Mahoni atsidūsta ir atiduoda man telefoną.

– Violeta, atnešk man bent puslapį ar pastraipą. Kiek sugebėsi.

Aš vėl išgelbėta Išskirtinių Aplinkybių.

Už durų laukia Rajanas. Matau, kaip jis stengiasi surinkti visus dėlionės gabalėlius ir vėl padaryti iš manęs buvusią smagiąją merginą. Jis sako:

– Šiandien tikrai labai gražiai atrodai, – jis elgiasi labai maloniai ir nespokso į mano plaukus.

– Ačiū.

Rajanui per petį pamatau pro šalį išdidžiai žingsniuojant Teodorą Finčą. Jis linkteli man, tarsi žinotų kai ką, ko nežinau aš, ir nueina tolyn.